№ 50 (246) Ausgabe A.

HOMAN

Cena s pierasyłkaj i dastaŭkaj da chaty. na 1 hod—4 m. 80 fen, na 1/2 hodu—2 m. 40 fen., na 3 miesiacy — 1 m. 20 f., na 1 mies.—40 f.

Biełaruskaja Wilenskaja časopiś
wychodzić dwa razy ŭ tydzień: u aŭtorki i piatnicy.
Adres redakcii: Wilnia, Wilenskaja 33.
Adres administracii i ekspedycii: M. Stefanskaja 23.

№ 50 (246) Hod III. Wilnia. 21 červienia 1918 h. Cena 5 fen. (3 kap.)

Telehramy.

20 červienia.

Zachodni teatr.

Front Ruprechta Bawarskaha: Žywiejšaja čynnaść worahaŭ. Ich nastupleńni na roznych punktach frontu adbity.

Front niamieckaha Naślednika: Nowyje nastupleńni worahaŭ pry Šato-Tjeri złamalisia pad našym ahniom.

Front Galwica: Miž Maasam i Mozelem našy družyny hłyboka ŭwarwalisia na amerykanskije pazycyi i zrabili u worahaŭ ciažkije straty.

Kapitan Bertold dajšoŭ swaje 36-je pabiedy na pawietry.

BERLIN. Na skarhi aŭstryjskich hazet, što pamienšeńnie porcyj chleba u Aŭstryi wyzwano niespaŭnieńniem uziataha na siabie Niamieččynaj abawiazku dastaŭki chleba, uradowaja „Nordd. All. Ztg" adkazywaje, što niamiecki ŭrad uziaŭ-ia dastaw č Aŭstryi chleb nie z niamieckich zapasaŭ, a z Ukrainy, Bessarabii i Rumynii. Niamieččyna sa swajho boku zrabiła ŭsio mahčymaje dzieła ablahčeńnia prakarmleńnia Aŭstryi.

KELN. B. kancler, Betmann-Holweg, ciažka zaniadužaŭ. Pаlaruš jašče pahoršyŭ jaho pałažeńnie.

BERLIN. Francuski ŭrad dahetul truśliwa staraŭsia ukrywać praŭdu ab francuskich stratach u hetaj wajnie. Ciapier francuski hieneralny paŭnamočnik u Ameryce, Tardje, u swaich ahitacyjnych pramowach pryadkryŭ zawiesu nad hetym. Jon daŭ hetkije dannyje:

«Na niezaniataj niemcami francuskaj ziamli žywuć 35 milijonaŭ duš. Za čas wajny u armiju pastupiło 7½ milijonaŭ i 1½ miljona robili ŭ wajennych fabrykach. Straty dachodziać 2 miljonaŭ 600 tysiač duš. U tym liku 1 milion 300 tysiač zabitych».

PARYŽ (Hawas). Dekrteam uradu pry ministru-prezydencie arhanizujecca francuska amerykanski sekretaryat, zadača katoraha — dajšci ciaśniejšaja jednaści Ameryki i Francyi ŭ wiadzieńni wajny i ŭ palityce ŭ adnosinach da neutralnych krajoŭ. Za hieneralnaha kamisara naznačajecca Tardje, katory dzieła hetkaje-ž mety znachodzicca ciapier u Ameryce.

ŽENIEWA. Styčki ŭ Marokko miž tamtešymi plamionami i francuzami nie spyniajucca. Francuskije latuny za karu za napaści rob ać naloty na wioski miescowych žycharaŭ.

BERLIN. Hazeta sudachodztwa „Journal of Commerce" u Liwerpuli piše s pryčyny čyślenych zajaŭ anhlickich ministraŭ, što niebaspieki ad padwodnaje wajny bolš nima:

„Anhlicki narod lišnie doŭha pazwalaŭ swaim ministram zakrywać jamu wočy ad strašennaj niebaspieki, jakaja jaho ždže. Kali-b padwodnaja wajna papraŭdzi nie była bylej strašna dla nas, dyk my nie pierežywali-by hetkaha wostraha kryzysa sudachodztwa. Apawieščenyje cyfry ab zatoplenych i budawanych nowych karabloch zusim nie apraŭdywajuć optymizmu Llojda Džordža. Treba tolki dziwawacca, z jakoj gienijalnaj lohkaściu prykrywajecca propaść miž faktami i abiecankami".

HAAGA. U anhlickaj nižniaj pałacie pasła pramowy Bonar Loŭ wystupiŭ Askwit, katory damahaŭsia peryodyčnych sprawazdač uradu na tajnych zasiedańniach. Pałažeńnie na fronci niezwyčajna surjoznaje. U adnosinach da Rasiei patrebna čynnaja palityka sajuźnikaŭ. Ich dyplomatyja pawinna ŭsiemi siłami dabiwacca pawarotu znosin, družby i dawieryja Rasiei.

ŽENIEWA. Dokaz niedawieryja francuzaŭ da Anhlii dajuć enerhičnyje pratesty anhlickaha pasła proci wiestak francuskich hazet, bytcym Anhlija biare nazad čaść swaje armii. U Londonie jość tolki sałdaty, puščenyje na pabyŭku. Pa ŭsiej Anhlii i Irlandyi jość tolki kaniečnie patrebnaje čysło wojsk. Kazka, bytcym u Anhlii jość miljonaje wojska, wielmi niebaspiečna dla palityčnaha nastrajeńnia.

HAAGA. Amerykanskaje marskoje ministerstwa maje dokazy, što ŭ kancy 1917 hodu ŭ Cichim akianie byli dwa małyje niamieckije pamočnyje kreisery. Adzin z ich nawat napaŭ na parachod, na katorym pieršy minister Aŭstralii jechaŭ z Aŭstralii ŭ Ameryku.

HAAGA. Wilson prynlaŭ deputacyju sajuza žanockaha raŭnapraŭstwa i abiecaŭsia padać u konwent prajekt ab wybarnych prawoch žanok.

HAAGA. Haława socyalistaŭ, Trelstra, wyjechaŭ u Hawr dzieła narady z Wanderwelde. Anhlicki pasoł zajawiŭ jamu, što anhlicki ŭrad nie daje jamu pazwaleńnia na pryjezd u Anhliju.

RYM. U pałacie deputataŭ ad imi 70 deputataŭ padadziena rezalucyja z žadańniem enerhičnaha wiadzieńnia wajny.

RYM. Pieršaja hrupa amerykanskich latunoŭ wyjechała z Rymu na italjanski front.

BERLIN *Uradowa.* U paŭnočnych wodach padwodnyje łodki zatapili 13.000 tonn.

BERLIN. Miž amerykanskim pasłom u Japonii i Japonskim uradam zroblena ŭmowa, pawodłuh katoraje Japonija daje Ameryce 66 parachodaŭ jomkaściu razam na 544.000 tonn dzieła pławańnia ŭ Atlantyckim akianie.

Wilnia, 21 červienia 1918 h.

Pałažeńnie tych małych narodaŭ, katoryje ŭ hetaj wajnie apynulisia bytcym miž mołatam i kawadłam — pamiž wajujučymi wialikimi dzieržawami, wielmi niezawidnaje. Tyje spamiž ich, katoryje, majučy swaju aružnuju siłu, prabawali pryniać čynnaje ŭčaście ŭ baraćbie europejskich wołataŭ, byli zrazu razhromieny (Belhija, Serbija, Čornahoryja); a chto nia mieŭ ni siły, ni achwoty barocca za čužyje intaresy, dyk i toj nie abminuŭ padobnaje doli: ich źniščyli wiedzienyje na ich ziemlach bitwy, pierachody wojsk, systema adstupajučych armij niščyć za saboj usio dabro, kab nie papało ŭ ruki worahaŭ.

Da apošniaje hrupy naležyć i naš kraj. Jaho syny pad prynukaj išli ŭ rasiejskuju armiju — u armiju dzieržawy, katoraja bolš za sotniu hadoŭ niawoliła ich Baćkaŭščynu. I praliwańnie biełaruskaje krywi za čužuju dla nas sprawu — heta najwialikšaja trahedyja našaha mnohapakutnaha narodu. A ŭsio-ž taki Biełaruś, jak asobny kraj, śmieła može skazać, što jana u śwіadomaści swajej była ŭ hetaj wajnie zusim neutralnaj.

Čym bližej da kanca wajny, tym wastrej wystupaje pytańnie ab dalejšaj doli źniščenych u časie wajny staronak. Tyje, što prynimali čynnaje ŭčaście ŭ wajnie, uskładajuć nadzieju na swaich sajuźnikaŭ, wieručy, što pry padpisańni ahulnaha mira ich hasudarstwienaja niezaležnaść budzie adbudowana. A što ždže nas, što ždže nam padobnych?

Suświetny mir — heta pawarot raŭnawahi ŭ mižnarodnym palityčnym žyćci. Mir može być papraŭdzi tryważym tolki tady, kali wajujučyje dzieržawy pierekanajucca, što aružžem jany adna adnej nia zdolejuć źniščyć. Ale padobna tamu, jak, ważučy štoś na wazie, adna lišniaja krupinka na čašcy wahi pierecіahiwaje ŭsiu druhuju, tak i ŭ palityčnaj raŭnawazie wialikich dzieržaŭ jakiś maleńki kraj može adyhrać rolu taje pierewažywajučaj krupinki. Woś čamu my wierym, što europejskaja dyplomatyja nia može prajści moŭčki mima takich faktaŭ, jak abwieščeńnie niezaležnaści Biełarusi, bo wyjawiŭšyjsia tut palityčny ideał dziesiacimiljonnaha narodu ŭ budučynie može zaŭsiody rabić mnoha kłapotaŭ tej dzieržawie, katoraja zachaciela-by zakawać Biełaruś u nowyje puty niawoli.

Jasna, što pryznańnie niezaležnaści Biełarusi budzie zaležać ad ahulnaha układu palityčnych adnosin u Europie — asabliwa adnosin u uschodniaj čaści Europy. Ale, kab naš kraj papraŭdzi moh adyhrać rolu «pierewažywajučaj krupinki», heta zaležyć i ad nas samych: bo dzieła hetaha my pawinny mieć swaju—choć moj niewialikuju, dy jasnuju, peŭnuju wahu. A takuju wahu miecimiem tady, kali ŭsie našy siły addamo na pahłybleńnie nacyanalnaje świadomaści ŭ našym narodzi, kali budziem raźwiwać jaho tworčyje siły, ładziučy šyrokuju sieć nacyanalnych škoł usich typaŭ, adkrywajučy ŭsim dostup da ich, raźwiwajučy naš kraj ekonomična i arhanizujučy na nacyanalnym hrunci narodnyje massy. I kali ab našaj doli buduć sudzić našy wialikije zusiedzi biez nas, dyk usio-ž jany buduć prymušeny z nami ličycca.

Antysemityzm u Polščy.

Pawodłuh wiedamaściej «Jidische Rundschau», u Waršawie i Łodzi ŭ apošnich časach na ŭsich kryžawinach wulic raskleiwali praklamacyi s pryzywam da žydoŭskich pahromaŭ. Miž inšym, tamaka było napisano:

«Žydoŭskije bandy rabujuć Polšču. Žydy wyzywajuć miž nami niazhodu i hramadzkuju wajnu. Treba pałažyć kaniec žydoŭskim intryham. Za swaju haniebnuju palityku žydy buduć pakarany. Treba źniščyć hetu bandu. Hetym žydom treba dać nawuku».

Uradowyje ŭłaści hetych praklamacyj zusim nia niščyli. Na zapytańnie milicyanty adkazwali, što im hetaha nie zahadywali. A ŭ toj že čas žydoŭskim hazetam polskije ŭłaści zabaranili što-koleču pisać ab hetych praklamacyjach. Žydoŭskaje nasialeńnie wielmi ustrywoženo; bajacca žydoŭskaha pahromu.

Što henaja praklamacyja—płod palityčnaj afery, widać s taho, što tworycca ŭ Haličynie. 4 červienia u Lwowie byli razasłany žycharom listki s pytańniami ab nacyanalnaści i pry hetym było zajaŭleno, što na pytańnie, jakim jazykom chto haworyć, ni ŭ jakim zdareńni nielha pisać, što pa žydoŭsku. Pratestaŭ proci hetaha nie dapuskali. Meta hetaha—zusim jasnaja: žydoŭ chočuć prymusić zapisywacca palakami. U Polščy, widać, wiadziecca takaja-ž palityka: žydoŭ chočuć dawiaści da taho, kab jany pryznawali siabie za palakoŭ žydoŭskaje wiery».

Kala ziamielnaj sprawy.

Statystyka — heta miortwy jazyk, kali my nie źwiazywajem cyfr z ahulnymi warunkami žyćcia. Tolki razhledziŭšy akuratna, skol, jak i čamu atrymliwajem my tyje abo inšyje statystyčnyje dannyje, možem zrazumieć ich značeńnie ŭ poŭnaj miery.

Zwiertajučysia da našych ziamielnych adnosin na abšary Biełaruska-Litoŭskaha kraju, my možem zrabić duža cikawyje wywady ab ahulnym kirunku raźwićcia tut ziamielnaj sprawy, staŭlajučy pobač dannyje: 1) ab uzrości ahulnaha čysła žycharaŭ paadzinokich hubierniaŭ; 2) ab uzrości specyalna sielanskaha nasialeńnia i 3)

ab raźmierach prykuplenaj sielanami ziamli.

PRYROST SIELSKAHA NASIALEŃNIA ZA 10 HADOU.

U huberniach:	1897 h.	1907 h.	Pryrost:
Wilenskaj . .	1.197.309	1.313.102	115.793 = 9,7%
Kowienskaj .	1.099.069	1.167.134	68.065 = 6,2%
Hrodzienskaj .	1.162.379	1.210.255	47.876 = 4,2%
Minskaj . . .	1.541.080	nima peŭnych dannych.	
Witebskaj . .	1.164.444	1.208.120	43.676 = 3,8%
Mahileŭskaj .	1.351.533	1.514.765	162.232 = 12,1%

AHULNY PRYROST ŽYCHARAU KRAJU ZA 10 HADOU.

U huberniach:	Pawodłuh spisu 1897 h.	Pawodłuh dannych na 1.I. 1907 h.	Pryrost:
Wilenskaj . .	1.591.207	1.842.246	251.039 = 15,8%
Kowienskaj .	1.544.564	1.707.558	162.994 = 10,5%
Hrodzienskaj .	1.603.409	1.734.695	131.286 = 8,2 %
Minskaj . .	2.147.621	2.621.294	473.673 = 22,9%
Witebskaj . .	1.489.246	1.674.719	185.475 = 12,4%
Mahileŭskaj .	1.686.764	2.069.419	482.655 = 28,6%

S pieršych dźwiech tablic my bačym, što pryrost sielskaha nasialeńnia wa ŭsich šaśći biełaruska litoŭskich i biełaruskich huberniach šmat adstaje ad pryrostu ahulnaha čysła žycharaŭ. Hetak u Wilenščynie adpawiednyje cyfry buduć 9,7% i 15,8%, u Kowienščynie — 6,2% i 10,5%, u Hrodzienščynie — 4,2% i 8,2%, u Witebščynie — 3,7% i 12,4%, u Mahileŭščynie — 12,1% i 28,6%.*)

Što ŭ miestoch čysło žycharaŭ usiudy uzrastaje šybčej, čym pa wioskach, heta wiadoma kožnamu. Ale, zatrymaŭšysia na značnaj rožnicy u hetym adstawańni wioski ad miesta ŭ roznych huberniach našaha kraju, my, možem rabić apošnije na dźwie hrupy: u adnej adnosiny miž cyframi abiedźwych kategoryj wyšej 1: 2 (Wilenskaja, Kowienskaja, Hrodzienskaja), u druhoj — nižej (rešta huberniŭ). Skul hetkaja rožnica?

Kab wytłumačyć jaje, treba źwiarnucca da ahulnych warunkaŭ žyćcia našaha kraju. I tut pierš za ŭsio nam kiniecca ŭ wočy fakt, što try pieršyje huberni — bolš kulturny za try druhija: užo ŭ 1897 hadu ŭ ich hramatnych było:

	mužčyn:	žanok:
Wilenskaja .	34,8%	23%
Kowienskaja .	42,8%	41,4%
Hrodzienskaja	38,4%	19,6%

U troch druhich:

	mužčyn:	žanok:
Minskaja . .	25,4%	10 1%
Witebskaja .	29,9%	19,5%
Mahileŭskaja.	25,8%	8,4%

Poruč s tym možem adznačyć, što try huberni pieršaj hrupy mohuć pachwalicca i wyšejšym razwićciem sielskaj haspadarki: nie prywodziačy statystyčnych dannych, skažem tolki wiadomy ŭsim fakt, što hetyje huberni najbolš enerhična źmieniali staruju systemu haspadarki na chutarnuju, što tut najbolš idzie ŭ chod sielska-haspadarskich mašyn, štučnych hnajoŭ i t. p.

Urešci, spamiž pieršych troch huberniaŭ kowienskaja—ŭsia katalickaja, a i dźwie druhije majuć dawoli mnoha katalickaha nasialeńnia, katoraje, jak wiadoma, było pad Rasiejej zaŭsiody ahraničeno u prawoch. Ahraničeńnie hetaje najbolš jarka wyjaŭlałosia da apošnich hadoŭ u zabaronie kupli ziamli biełarusam i litwinam katalickaje wiery, zaličenym maskalami da «palakoŭ». Hetaja zabarona, samo saboj, nie mahła mieć bolš prykmietnych paśledztw u huberniach z absalutna pierawažywajučym prawasłaŭnym nasialeńniem — Mienskaj, Witebskaj, Mahileŭskaj.

Užo apošniaja pryčyna (nie kažučy ab bližejšym susiedztwi z Zachodam) pawinna była pakirawać u huberniach pieršaj hrupy raźwiazku ziamielnaha pytańnia na inšuju darohu, čym u druhoj hrupie. Heta paćwierdžajuć cyfry.

Pawodłuh dannych centralnaha statystyčnaha kamitetu na 1905 hod kupleno sielanami ziamli:

u huberniach:	dziesiacin:	% % da abšaru nadzielnaj ziamli:
Wilenskaj . .	184,413	14,4%
Kowienskaj .	189,803	11,8%
Hrodzienskaj	243,160	16,5%
Minskaj . .	484,219	24,9%
Witebskaj . .	359,457	22,6%
Mahiloŭskaj .	625,883	40,3%

Cyfry hetyje kažuć, što Wilenščyna, Kowienščyna i Hrodzienščyna prymušeny byli šukać raźwiazki ziamielnaha pytańnia na hrunci wyšejšaha raźwićcia sielskaje haspadarki, intensyfikacyi jaje, —pad toj čas, jak Minščyna, Witebščyna i Mahileŭščyna ratunak dla siabie bačyli ŭ bolš dastupnym dla prawasłaŭnych sielan pašyreńni abšaru haspadarstw. Cikawa adznačyć, što ŭ Mahileŭščynie — najbolš *niehramatnaj* z usich huberniaŭ kraju, z najbolš prymityŭnaj sielanskaj haspadarkaj—abšar kuplenaj sielanami ziamli stanowić 40% abšaru nadzielnaj, a ŭ najbolš *hramatnaj* Kowienskaj — tolki 11,8%, značyć, mieniš, čym u kožnaj inšaj.

Intensyfikacyja sielanskaj haspadarki—heta i jość taja pryčyna, katoraja ŭ Wilenščynie, Kowienščynie i Hrodzienščynie wyzywaje bolš raŭnamierny pryrost nasialeńnia ŭ wioskach i miestoch: bo jana trebuje bolš rabočych ruk, daje zarabotak bolšamu čysłu ludziej, daje bolš spažyŭnych praduktaŭ i bolš narodu može prakarmić.

H. B.

*) Rezkaja nieraunamiernaść uzrostu ahulnaha čysła žycharau pa huberniach tłumačycca, treba dumać, u značnaj miery silniejšaj emihracyjej u Ameryku, Sibir, Turkiestan i t. d.

Bolšewickaja Rasieja.

(Hladzi «Homan» № 49).

A jak «hoład nie dziadzina — źjasi i kradziena», to ludzi, niamieŭšyje chleba ad «produpraŭ» (jeminnych upraŭ), musili i musiać dastawać druhoj darohaj, i ciapier usiu Bolšewiziju kormiać «mieškanošy». Kali dawodziłosia wam sieści ŭ čyhunku z Waronieža ci s Kurska, ci niedaŭna z Łazawoj abo ź Charkawa, to wy nie mahli nie źwiarnuć uwahi na množstwa ludziej, mužčyn i žonak. Kožny wałače miech albo z žytam albo z mukoj. Niechaj padjedzie pojezd pad stancyju, jak usia heta žywaja pawodka kidajecca ŭ wahony praz dźwiery, praz wokny, zaŭsiody wybityje, a to i wyłamanyje z ram; wybiwajuć wokny ŭ wahonach, kali jany jašče jakim cudam nia wybity, i razmieščajucca ŭ wahonie. Chto nie papaŭ u wahon, lezie na strachu. Kali ŭ was dužyje ruki i nohi i asabliwa rebry, to pralezlecie ŭ wahon i wy, i wašym wočču predstaŭlajecca hetaki abraz: na palicach, na ławach, pad ławami, adnym słowam, usiudy na pieršym miescy, jak najważniejšyje asoby, stajać miachi z zbožžam i mukoj. Miachi — heta pieršaja asoba, čeławiek pry ich tolki «z boku prypioku». Mieškanošy nie znajuć rožnicy ŭ kłasach wahonaŭ. Padyjšoŭ pieršy kłas, to pieršy, treci—to treci. A jak apošniuju zimu i wiasnu Rasieja pražyła pad znakam demobilizacyi wojsk i ŭsie wahony byli zabity sałdatami, jechaŭšymi ŭsiudy biez biletaŭ, to i ŭ mieškanošaŭ źjaŭlajecca swoj „zaščytny“ mundzir—sałdackaja šynel. Pratoŭkšysia ŭ wahon, zawiadziecie hutarku z mieškanošami. Tut jedzie kala was stary rabotnik z jakoha- niebudź Iwanowa-Woźniesienska, ci z druhoha fabryčnaha stryžnia (centru) wierchniaha Uzwołža. Jon wam raskaže, jak jany apošni wahon zbožža dastali ŭ listapadzie miesiacy, što syn jaho zabity na wajnie i jon astaŭsia z unukami, što biaz chleba žyć dalej nielha i woś jon kožny miesiac jeździć u Waronież, Kursk i Jeleck i prywozić try—čatyry pudy žyta. Pobač z im siadzić druhi rabotnik, pakazywaje paświedčeńnie ad fabryčnaha rabotnickaha kamitetu, što jon jedzie kupić miech pšonnaj muki dla takoj i takoj ziemskaj balnicy. Dalej jedzie baba—sałdatka, katoruju wysłaŭ schod jaje wioski pa žyta

Francišk Olechnowič.

Na Antokali

pjesa ŭ 3 aktach sa śpiewami i tancami.

(Hladzi «Homan» № 47).

Macieicha.

Ai... U Złučenych Štatach!... woś jak! Dyk tam dzikich ludziej i nałp nima?

Ihnat.

Nima.

Macieicha.

Dziakuj Bohu, a to mahli-b razhrabić usio toje, što astałosia pa niaboščyku.

Michalina,

(napoŭniŭšy čarki, katoryje Zośka pryniesła s kuchni).

Nu, chadziecie siudy, treba wypić pa čarcy!...

Wincent.

Dobra kažeš, Michcia!

Anufry.

Nu, kali pić, dyk piŭ!... (biare čarku). Za waše zdaroŭje, pan Ihnat! A wy z nami nia wypjecie?

Ihnat.

Nikoli nia pju.

Wincent.

A ja tabie kažu: pi! Nia paškodzić!

Ihnat.

Dyk siahońnia mo' i warta wypić...

Anufry.

Woś dobra!...

Macieicha.

A mnie dyk wybačajcie... Mnie ŭžo treba jści ŭ swaju kramu. Ja tam pakinuła tolki adnu maju Elžusiu: jana nie daść sabie rady.

Michalina.

Dy pačekaj! nie haryć! Wy nia wiedajecie jašče, što ŭ nas siahońnia dwa światy.

Macieicha.

Jakoje-ž druhoje?

Michalina (s tryumfam).

Pan Ihnat zaručyŭsia z našaj Zosiaj.

Macieicha.

Što wy kažecie?! A maje-ž darażeńkije! Woś radaść! Samyje niespadziewki siahońnia. Zosieńka!... chadzi, dziciatka, chadzi, hałubka, pacałuj ciabie... (całuje Zośku).

Anufry.

Obo-ho, panok! Winšuju, winšuju! Woś dyk tak, značycca! Dola ludzkaja bytcym koła, jak toj kazaŭ. Chto siońnia na wiersi, zaŭtra ŭ nizie i naadwarot... Woś jak! Praŭdu kažučy, wy, panok, majecie niešta trochi i swaich sabranych hrošy.

Wincent.

Nima dziwa: nia pje, ŭ karty nie hulaje (jašče niešta šapoče na wucha Anuframu).. dyk i sabrałosia.

Anufry.

A wiedajecie što, panstwo? Maju pieknuju cielacinku. Nie cielacina,—a marcypan! Mo' prysłać wam adzin zadok, pani Wincentowa?

Michalina.

Sama nia wiedaju... A nu pryślecie, kali na pawier...

Anufry.

Wiedama! Mahu wam skredytawać choć na 100 rubloŭ.

Macieicha.

A ja ŭsich pieraprašaju i pabiahu ŭžo, bo nie maju času... Bywajcie zdarowieńki! (Da Zośki): Chadzi! jašče raz ciabie pacałuju, maja hałubka! (całuje Zośku). Nu i bywajcie ŭsie zdarowy! (wychodzić).

Zjawa 17.

Tyje-ž biez Macieichi.

Anufry.

Nu, ciapier, jak pajšła Macieicha, ŭwieś Antokal budzie chutka ŭsio wiedać. Wam mo' zdajecca, što jana tak śpiešajecca da swajej kramy? Dy nie! Jana palacieła, kab chutčej raskazać usim kumam, što tutaka čuła. Heta ŭžo takaja chwaroba — jazyk świarbić.

Zjawa 18.

Tyje-ž i Aron.

Aron (uchodzić).

Dzień dobry panstwu! Smačnaha apetytu panstwu! Ci nie piereškadžaju?

Michalina.

Prosim! prosim! Jak majecciesia, pan Aron?

Aron.

Dziakuju, pani Wincentowa, dobra. Ja tolki na adzin moment. Ja maju interas da pana Ihnata.

Ihnat (ździwiŭšysia).

Da mianie? interas? Ni, dyk słuchaju.

Aron.

Wielmi ważny interas. Karotki i ważny interas.

Siadajcie panok!

Ihnat (siedaje).

Jeduć i bojkije sałdaty, katoryje pryznajucca, što hetak jany ciahajucca ad Pałtawy da Maskwy, wozlučy muku takomu j takomu pasredniku. Na twarach usich widać trywohu, bo, i praŭda, raptam ni s taho, ni s siaho mašyna zaraz za stancyjej zwaročywaje na jakuju-niebudź bakawuju halinku, u wahon uwaliwajecca čyrwonaja armija i adbiraje muku i zbožže. I tut bywaje albo poŭnaja aneksija zbožža i muki, albo mir biez aneksii, ale z niewialikaj kontybucyjej, tak pa rublu, pa dwa ad puda, z aściarażeńniem, što heta kontybucyja zbaŭlaje ad aneksii tolki da najbliżejšaj kantrolnaj stancyi, a tam swaja aŭtanomija, swaje paradki, swaja kontrybucyja. Ale časam bywaje, što «tawaryšy» mieškanošy nie zdajucca tak skora, jak „tawaryšy“ ŭ akopach: wahony ščylna začyniajucca, i prociŭ strelbaŭ čyrwonaarmiejcaŭ z wakon wysowywajucca dziesiatki rulak strelbaŭ i lewarweraŭ. Možna śmieła skazać, što pałowina mieškanošaŭ maje pry sabie aružže. Papaŭšy na wiosku masami, piachotnyje strelby abrezywajucca z abodwych kancoŭ, kab zrabiłasia strelbačka, katoruju možna schawać pad pałoj. Treba skazać, što ŭ takim spatkańni z aružžem u rukach časta pieramahajuć mieškanošy. A jak da hetaha i čyhuńnikam niema achwoty dastać u čužoj swarcy, to jany ŭsimi siłami starajucca ŭciačy razam s parawozam i pojezdam z miesca bitki. Ale bywaje, što z boku čyrwonaj armii zasakočuć kulamioty i paśla hetaha z wahonaŭ ciahajuć nia tolki miachi z mukoj, ale i akrywaŭlenych ludziej. Usio-ž taki sprawa najčaściej kančajecca miram biez aneksij, ale s kontrybucyjami.

Razhladziom padwaliny mieškanostwa. Sielanin Waronieskaj ci Kurskaj hub. maje zbožže. Kazionnaja cena za jaho jeminnych upraŭ niešta 9 r. Da jaho prychodzić mieškanoš, daje jamu i 18, i 20, i bolš rubloŭ, wiazie hetaje zbožže ŭ Maskwu, dzie može pradać jaho pa 200—250 r. Biare jon zaraz pudy 3—4, tracić na darohu i ŭsio dzion 4—5, zarobak jaho wychodzić kala 200 r. na pudzie a, na 4 pudy kala 800 rub. za 5 dzion, inačej kažučy, 160 rub. u dzień. Jasna, što dziela hetkaha zarobku warta taŭpścisia kolki dzion u darozie i što zarobak astajecca wialikim nawat tady, kali paławina pa darozie papadzie pad aneksiju. U jakich raźmierach wiadziecca mieškanostwa, widać z asobnych prykładaŭ. Naprykład, Maskwa ŭ krasawiku miesiacy try čwierci (3/4) patrebnaha zbožža dastała ad mieškanošaŭ. U tym-że časie zbožawyje Liwienski i Jelecki pawiety wywozili praz mieškanošaŭ pa 40 tysiač pudoŭ zbožža ŭ dzień. A jak na kožnyje 4 pudy zbožža wypadaje 1 čeł., to wychodzić, što, kab prawieźci hetyje 40 tysiač pudoŭ zbožža, treba było prawieści čeławiečyny, ličučy pa 4 pudy čeł., 10 tysiač pudoŭ u adzin bok i 10 tysiač pudoŭ u druhi bok, razam 20 tysiač pudoŭ. I usio heta dziela taho, što swabodnaja pradaža zbožža była skasawana, a bolšewicki ŭradowy aparat dastawić zbožža nie patrapiŭ.

„Sabatažnik“.

(Dalej budzie).

U Wilni i wakolicach.

—

× **Kupalle.** U hetu niadzielu, 23 červienia, prypadaje świata Kupały.

Hety pierażytak staraświeččyny zachoŭwajecca ad wiakoŭ pa ŭsiej Biełarusi. I ŭ staličnym mieści našaha kraju, Wilni, z hodu ŭ hod biełaruskaje hramadzianstwa ładziło światkawańnie Kupały, katoraje składałosia s pajezdki pa Wilii na piekna prybranych parachodach, płytoch i łodkach, s puskańnia wiankoŭ pa wadzie, dy ŭsio heta pad pieśni choru biełaruskaha, z muzykaj, štučnymi ahniami. Karahod parachodaŭ, płytoŭ i łodak dachodziŭ ażno da Zakretu, dzie adbywałasia zabawa da samaje ranicy s tradycyjnymi wohniščami, skikańniem praz wahoń, pieśniami, tancami i t. p. A ŭ toj-że čas źježdžaŭšyjesia na hety dzień z roznych kancoŭ kraju biełaruskije dziejačy adbywali swaje narady ab swajej raboci, namiečali plany dalejšaje pracy, sudzili ab budučyni..

Wajna prypyniła światkawańnie tradycyjnaha świata. I tolki chiba paśla kanca jaje iznoŭ u hetu nočku zaharacca kupalskije ahni.

× **Wystaŭka Wilnia-Miensk.** Wystaŭka heta, jak abraz miejscowaj biełaruskaj kultury, pryciahiwaje dawoli mnoha publiki. Dla niamieckaj publiki, katoraja, na žal, zusim nie znajomicca swajej pressaj z biełarusami i ich kulturaj, heta — cełaje adkryćcie.

Wystaŭka pamieščajecca na św.-Jurskim praspekci № 35 i adčyniena kožyn dzień ad 10 da 8 hadz.

× **U Biełaruskim Kamiteci.** Kamitet atrymaŭ hetkije achwiary:

ad p. Iwanoŭskaha—40 rub. (ras.)
ad p. Sˢročkina — —12 m.,

za što wyskazywaje swaju ščyruju padziaku.

× **Dostup u škoły Niamieččyny.** Pa zahadu pruskaha ministerstwa kultu dzieciam rasiejskich paddanych adkryt iznoŭ dostup u škoły ŭ Niamieččynie.

—

× **„Rewizor“ pa niamiecku.** 19 červienia ŭ niamieckim teatry ihrali nieśmiartelny twor Hohola «Rewizor».

× **Ab hrošy u źbierehacielnych kasach.** Ciapier predstaŭniki niamieckaha ŭradu wiaduć pierehawory z rasiejskim uradam ab wypłacie Rasiejej sum, pałożenych u roznych časach u rasiejskije źbierehacielnyje kasy. Niamieckije paŭnamočniki starajucca dajści uhody, pawodłuh katoraj hetaje pytańnie było-by raźwiazano roŭna i dla ŭsiaho abšaru Ob Ost.

× **Ab pradažy skaciny.** Načalnik upraŭleńnia Litwy napaminaje ab istnujučych ahraničeńniach pierachodu żywioły z ruk u ruki. Nia tolki pradawać, ale i addawać u arendu skacinu bolš, čym na 2 tydni, možna tolki majučy pazwaleńnie ad swajho krejshaŭptmana. Za narušeńnie hetych prawił karacimuć štrafam da 6.000 m. i wastrohom da 6 miesiacaŭ. Apryč taho skacinu buduć konfiskawać.

× **Temperatura.** Najwyšejšaja i najniżejšaja temperatura za apošnije dni była (pawodłuh Celsija):

	najwyš.	najniž.
17—18	+ 15,7°	+ 8,6°
18—19	+ 31,5°	+ 7,7°
19—20	+ 22,0°	+ 11,2°

—

BIBLIOHRAFIJA.

„Bazylišk“. Kazka ŭ 3 aktach Franciška Olechnowiča. Wilnia. 1918.

Da biełaruskaj teatralnaj literatury prybywaje jašče adna drukawanaja reč. «Bazylišk» byŭ, praŭda, drukawany ŭ «Homanie», ale dola hazetnych feljetonaŭ — być zabytymi razam s pračytanym numeram. I «Bazylišk» u asobnaj knižce maje zusim inšuju wahu.

P. Olechnowič užo dobra wiadomy biełaruskamu hramadzianstwu nia tolki jak wydatnaja sceničnaja siła i režyser biełaruskaha teatru, ale i jak dramatyčny aŭtar. My bačyli na biełaruskaj scenie ŭ Wilni jaho «Kaliś», «Butryma Niamiru», «Mańku», «Na Antokali», «Na wioscy», «U lasnym huščary», — tolki «Bazyliška» ŭ nas jašče nie ihrali. I kali ab wyšej pamianutych tworach p. Olechnowiča my mahli sudzić pawodłuh ich wystawy, što wielmi ablehčaje zadaču krytyki, dyk acenka «Bazyliška» tolki pawodłuh tekstu — šmat trudniejša.

Jak bačym s samaha tytułu, «Bazylišk»—heta apracawanaja dla sceny narodnaja kazka lehienda ab strašaku, jaki niekali — u starabytnyje časy — byŭ pasialiŭsia la warot Wilni i, padpilnoŭwajučy padarožnych, adnym pahladam wačej swaich zabiwaŭ ich, a paśla wysmaktywaŭ z ich usiu kroŭ. Wialiki pierapud aharnuŭ usich žycharaŭ staličnaha miesta Wilenskaha. Mnoha wojaŭ adwažnych prabawało miačom wyzwalić swoj rodny horad ad bazyliška, —ale suproć pahladu jaho strašnych wačej ich adwaha i zbroja byli biazsilny. Dni išli za dniami, i strach i rospač abartali narod usio bolej: ni ŭwajści ŭ Wilniu, ni wyjści z jaje nia moh niwodzin żywy čeławiek. A na hrunci ahulnaha pierapudu wyrastali samyje dzikije i šalonyje dumki i prajekty. «Bazylišku tre dać achwiaru!» — pačali kazać usie ŭ wadzin hołas. I achwiaru nie aby-jakuju: tre dać samuju lepšuju, samuju čystuju, samuju charošuju istotu—kniazieŭnu. Narod źbirajecca la kniažych charomaŭ i trebuje hetaj achwiary. A woi i bajary, razumiejučy, što ich siła i adwaha—daremny, moŭčki ždúć zhody staroha swajho waładara—kniazia. Dawiedaŭšysia ad hetym, kniazieŭna, horača lubiŭšaja swoj narod, hatowa addać za jaho wyzwaleńnie swajo žyćcio. Ale tut wystupaje na scenu nowaja asoba. Heta — Janka, małady paeta, katory żywie adno swaimi dumkami-pieśniami, zdalok ad realnaj budzienščyny, i ludzi zawuć jaho «durny Janka». Janka chawaje ŭ sercy swaim wialikuju tajnu: jon lubić kniazieŭnu, dy nia śmieje padniać prosta wačej na jaje, a tulajecca la ścien zamku, kab zdalok, ukradkam jaje ŭbačyć. Woś hety «durny» Janka, pačuŭšy strašnuju dla jaho wieść, nia choče dapuścić da spaŭ-

---

(Usie sidziać u hłybi sceny, pjuć i zakusywajuć. Aron z Ihnatam na pieršym planie).

Aron (siedaje).

Ja tak sama siadu sabie... Wy, panok, razumny čeławiek!...

Ihnat.

Hm... Nia wiedaju...

Aron.

U razumnaha čeławieka hroš raście, jak hryb, jak trawa, a durnomu ŭsio roŭna, što nož u ruku... A ciapier ab interasie! — ci wy, panok, wiedajecie, što heta—muzyka?

Ihnat (ździwiŭšyśia)

Muzyka?!

Aron.

Ale;—muzyka!— Muzyka heta takaja štuka, što robić tak pryjemna na sercy, bytcym chtości sto rubloŭ tabie daŭ! Kožnaja štuka — i taja, što pendzlam robicca, i taja, što ŭ teatry predstaŭlajuć, heta štuka, ale samaja pryjemnaja štuka — heta, uch! muzyka!

Ihnat.

Ale, muzyka—reč pryjemnaja... A Wy mieli ab jakimś intaresie...

Aron.

Ale!... Wy sami kažecie, što heta pryjemnaja reč... Kali čeławieku sumna, a zajhraje takaja muzyka, tady ŭraz robicca na sercy wiasioła, a kali tabie wiasioła, a zajhraje takaja muzyka, tady ŭraz-że robicca sumna.

Ihnat.

Wy, pan Aron, musić nadta lubicie muzyku... A kali ž ab intaresie?

Aron.

Interas?... Heta jość interas..! heta dobry interas! Heta brylantowy interas!

Wincent.

Dy što wy tam ab intaresach! Kińcie hetyje intaresy! Chadziecie lepš da nas na čarečku!

Aron.

Uraz, uraz, panie dabradzieju, dziakuju... Tutaka wielmi ważnaja reč... (Da Ihnata): Praŭda, što wy lubicie muzyku?

Ihnat.

Woś tak sabie...

Aron.

Padumajcie tolki, panok, jakaja heta pryjemna reč: nakrucili, ŭsadzili ihołku — i ihraje!

Ihnat (nie razumiejučy).

Što jhraje?

Aron.

Usio jhraje! što chočecie—to i ihraje! Jakije noty kupicie, takije ihraje!

Ihnat

(dajej ničoha nie razumieje).

Aron.

Pan Ihnat! Wy pawinny kupić u mianie hramafon!

Ihnat.

Dy... na što?...

Aron (pierepyniajučy).

Pačekaj pan! — Najnawiejšaj firmy!... tanna! — Usadzicie ihołku, i ihraje..

Ihnat.

Dy nie...

Aron (j. w.).

Pačekaj panok! — Tak kupi pan patefon,— tady nia treba ŭžo ŭstaŭlać ihołku, bo tam siadzić užo taki kamień, što nia treba ihołki.

Ihnat

E... Padumaju jašče...

Aron.

Na što dumać! Fe! Nia treba dumać! Chaj tolki panok dumaje, jakaja heta pryjemnaja reč— mieci takuju mašynu! Wam tady nima nijakoj patreby chadzić u teatr, bo wy majecie ŭsio ŭ swajej chaci, a mo' i lapiej jašče! Bo jakaja-ž heta pryjemnaść u teatry? Zapłacili wy hrošy, siadzieć wam niewyhodna, i jašče za swaje hrošy treba hladzieć, jak aktory mučacca. Ci-ž wy dumajecie, što im pryjemna? Heta ichni interas, jany pawinny heta rabić, bo im za heta płociać, ale tut nima nijakoj pryjemnaści. Ci-ž wam pryjemna hladzieć, jak ludzi mučacca? Fe! fe! wy nie majecie serca.

Ihnat.

A kolki-ž heta kaštuje?

Aron.

Maju na roznyje ceny... Dla was maju — uch!— hołas čysty, jak čeławiek pieśla ciaplicy. Mašyna i dziesiać „płaścinak“ — sorak rubloŭ.

Ihnat.

O o o!...

Aron.

Što: ooo?!... i dziesiać «płaścinak»! Daścio mnie ciapier 5 rubloŭ i budziecie mieci hramafon, a rešta na wypłatu!

Ihnat.

Sam nia wiedaju...

Aron.

Što: sam nia wiedaju! — Taki bahaty pan— i „sam nia wiedaju“!

(Dalej budzie).

nieńnia krywawaj achwiary. Lepiej addać swajo ŭłasnaje žyćcio za žyćcio kniazieŭny, za wyzwaleńnie rodnaha miesta ad bazyliška! Janka blažyć da zamku i kaže, što jon znajšoŭ sposab zabić bazyliška: chaj tolki dadуć jamu lusterka i chustačku kniazieŭny. Usie ździŭleny hetym, — sulać jamu chto mieč, chto rahatynu. Kniaź abiacuje wialikuju nahradu! „Nia treba mnie nahrady!“—adkazwaje Janka. Žywy— jon ničoha nia prosić; zatcje prosić nahradu, kali zhinie. U hetym wyjaŭlajecca ŭsia jaho paetyckaja duša: „Jak zhinu ja, dy znojdziecie moj trup, to zakapajcie jaho ŭ ziamlu z hetaj chustačkaj na hrudziach. ...Nasypcie nada mnoj kurhan... A ty, kniazieŭna, kali na ciabie nadojdzie sum— taki, što až ślozy pasyplucca z wačej, schadzi na toj kurhan, — i može choć adna ślazinka prypadkam kapnieć na piasok, prasočycca skroź ziamlu i ŭpadzie na maje hrudzi... Prycisnu chustačku — pamiatku twaju macniej da serca i budu ciešycca ŭ damawinie, što heta cichaja ślazinka z wačej twaich sarwałasia mo' z žalu pa mnie... I woś usia nahrada la mianie!“... Janka pajšoŭ i zabiŭ bazyliška, — ci, lepiej, toj sam siabie zabiŭ, ubačyŭšy ŭ lusterku Janki adbićcio śmiarotnaha pahladu swaich wačej. A kniaź stary, razhadaŭšy tajnu serca Janki, daje jamu ŭ nahradu dačku swaju za žonku.

Heta kazka-lehienda, pierekazanaja p. Olechnowičem u formie dramatyčnaha tworu, zachawała ŭsiu świežaść i paeziju narodnaj tworčaści. I ŭ hetym wyjawiŭsia artystyčny smak aŭtara i pačućcio charastwa. A postaci, wystupajučyje na scenie, poŭny žyćcia i zachoŭwajuć toj charakter staraświeččyny, jakim abwiejany ŭsie postaci narodnych kazak i lehiend. Budziem spadziewacca, što i hety nowy twor p. Olechnowiča sustrenie haračy pryjom našaha hramadzianstwa, kali budzie pastaŭlen u wosiennym sezonie na scenie biełaruskaha teatru.

A. N.

Z USIAHO KRAJU.

ŠASTAKI. Wilenskaha paw. U niadzielu, 16 červienia, tut adbyłasia biełaruskaja wiečarynka s teatralnym addziełam, piejańniem, deklamacyjej i tancami. Ihrali pjesu F. Olechnowiča „Na wioscy“. Narodu było mnoha. Akuratnuju sprawazdaču damo ŭ čarodnym numery.

HORADNIA. 20-hadowy dziaciuk namowiŭ dwoch 10 hadowych chłopčykaŭ zaležci ŭ archirejski dom i wykraść dla jaho adtul dakumenty, katoryje jon maniŭsia paśla pradać na papieru. Kali jaho areštawali i pawiali, jon kinuŭsia ŭciakać i byŭ padstrelen. Jaho pasłali ŭ łazaret. S pryčyny taho, što dakumenty ŭ archirejskim domie majuć wialikuju wahu, sprobu źniščyć ich, jak staruju papieru, treba wostra asudzić.

HORADNIA. Žydoŭskaja dramatyčnaja družyna z Łodzi ciapier wystupaje na haradzianskaj scenie. Spektakli prachodziać pry pierapoŭnienaj sali.

AZIORY. Niamiecki unteraficer Keke byŭ znojdzien zabitym i abrabowanym 6 červienia. Užo 8 červienia areštawali Władysława Łabačeŭskaho, 18 hadoŭ. Kali treśli ŭ jaho ŭ chaci, znajšli ŭ jaho hrošy i rečy zabitaha Keke. S pryčyny biazspornych ulik Łabačeŭski pryznaŭsia, što ad 1915 hodu ŭ jaho była rasiejskaja piachotnaja wintoŭka, katoraj, nia hladziečy na čyślenyje zahady, jon nie zdaŭ. 5 červienia Łabačeŭski pajšoŭ na palawańnie na kaček, dy na hetym jaho zławiŭ Keke. U adkaz na kryk, kab addaŭ strelbu, jon streliŭ u Keke 4 razy. Pieršaja kula papała Keke u trybuch, druhi patron daŭ asiečku, trejcia a kula prajšła mima, a čaćwiortaja papała Keke ŭ haławu i zabiła na miescy. 15 červienia palawy sud u Horadni zasudziŭ Łabačeŭskaha na śmierć. 16 červienia jon byŭ rastrelan. Pierad śmierciu jon spawiedaŭsia i pryniaŭ Kamuniju u prawasłaŭnaha świaščenika.

INDURA. Za kontrabandny padwoz jeminnych produktaŭ kupiec Dawid Margolis zasudžen na 500 m. štrafu i 100 dzion wastrohu.

DŽWINSK. Za rašeńnie arużža i sprobu rabunku Iwan Wonok zasudžen palawym sudom na śmierć i rasstrelan.

DZWINSK. Tut arhanizowan pasrednicki sud miž damaŭłaśnikami i kwaterantami.

KOUNA. Pad strechaj krepasnoha łazaretu znajšli trup majstra hadzinnikaŭ, Kanstantyna Saltenisa. Śmierć zdaryłasia ad strełu ŭ haławu. Pawodłuh dośledaŭ, trup pieranieśli tudy niekalki asob. Saltenis zaŭsiody mieŭ s saboj wialikšyje hrošy, hulaŭ u karty i časta bywaŭ u kampanii radazrycielnych asob. Dumajuć, što jaho kumpany zabili i abrabawali jaho, a trup zanieśli pad strechu. Areštowany niekalki asob.

RYHA. Čysło zapisaŭšychsia ŭ politechniku studentaŭ dajšło ŭžo 500 i s kožnym dniom pawialičywajecca.

WIESTKI Z RASIEI.

BERLIN. Pawodłuh dajšoŭšych wiestak, u zachodnim Sibiry čecho słowaki i kontrrewalucyaniery skinuli balšewickuju ŭłaść. Čechi zaniali Omsk. Kala Omska, Kaciarynburha i Ufy uźniaлisia krywawyje bitwy. Nowy ŭrad pastanawiŭ sazwać ustanoŭčy sejm. Proci hetaha ŭradu Lenin wypuściŭ praklamacyju da rabotnikaŭ, winawaciučy francuzaŭ u paddzieržcy čechaŭ. Pryzwany ŭ armiju zapasnyje naboraŭ 1893—1897 hadoŭ. U Samary čechami kamanduje francuski pałkoŭnik Selitje.

«Izwiestija» pišuć:

«Toje, što Francyja i Anhlija ŭmiešalisia ŭ našy ŭnutrenyje sprawy, raŭnaznačno poŭnamu razrywu z našymi byŭšymi sajuźnikami“.

MASKWA (W.T.B.). Čyčeryn apawieściŭ sajuźnikaŭ notaju, što dziela zatušeńnia paŭstańnia čechaŭ učynieny samyje enerhičnyje kroki.

Operacyi zaciahnucca s taje pryčyny, što sawiecki ŭrad choče raźbić da zwańnia hetu apošniuju sprobu kontrrewalucyanieraŭ.

CIURYCH (W.T.B.). S pryčyny ładžeńnia rasiejskaje armii hienerał Brusiłow zajawiŭ, što pry ciapierašnim pałažeńni hutarka može iści tolki ab armii dabrawolcaŭ. Pry ciapierašnich palityčnych warunkach ahulnaja pawinnaść niemahčyma. U ładženaj armii pawinien być wyklučen pryncyp wybaraŭ načalnikaŭ i wajennych kamitetaŭ. Wiadoma, ab bajewoj zdolnaści ładženaj armii jašče doŭha nia može być hutarki. Akuratnaja wajennaja muštroŭka nieminuča.

Z usiaho świetu.

ŽENIEWA. Klemanso prapanawaŭ kiraŭnikam socyalistyčnaje partyi miescy ŭ swaim ministerstwie. Adnak, socyalisty zajawili, što pry ciapierašnich warunkach jany admaŭlajucca ad účaścia ŭ uradzie.

SOFIJA (W.T.B.). Minister-prezydent Radosławow wyjšaŭ u adstaŭku s pryčyny niazhodliwaści z dwoma swajmi pamočnikami, členami partyi stambulistaŭ. Na jaho miejsco budzie naznačen haława demokrataŭ, Aleksandar Malinow, u časie ministerstwa katoraha ŭ 1911 hadu kniaźstwa Baŭharyja abjaŭleno za carstwa.

BUKAREŠT. Karol adkryŭ nowawybrany parlament pramowaj, uspaminajučy ab nieščaśliwaj wajnie, zrabiŭšaj staroncy ciažkije rany, katoryje treba załačyć. Pryłučeńnie Bessarabii da rodnaj jej Rumynii — heta wializarnaja radaść, jakaja zakrywaje saboj pieražytyje muki. U hasudarstwiennym ładzi treba zrabić wialikije pieramieny. Hłaŭnaja zadača—heta ahrarnaja reforma i dapuščeńnie nižejšych klasaŭ da palityčnaha žyćcia.

Pry adkryćci parlamentu, pry čytańni tronnaje pramowy i pry zakryćci zasiedańnia deputaty witali karala krykami.

TELEHRAMY.

Niamieckije apawieščeńni

18 VI. Zachodni teatr.

Front Ruprechta Bawarskaha: Warožaja artyleryja ažywiłasia u Flandryi naabapał Lis, miž Arra i Alber. Kala pałunačy worahi atakawali pry Alber, ale byli adkinuty i utracili pałonnych.

Front niamieckaha Naślednika. Na pałudziennym zachodzi ad Nuajon i na poŭdni ad En artyleryjski ahoń pad wiečar byŭ krapčejšy. Miescowyje nastupleńni na poŭnačy ad En i paŭnočnym zachodzi ad Šato-Tjeri adbity.

19. VI. Zachodni teatr.

Front Ruprechta Bawarskaha: Piachotnyje raźwiedki. La lesu Njep i pry Betiun adbity raźwiedačnyje nastupleńni worahaŭ.

Front niamieckaha Naślednika: Pry Domie adbito francuskaje nastupleńnie. Pry Mongober pad naporam worahaŭ naša linija krychu adciśniena u hłyb lesu. Na adrezku Klińjon adbito nastupleńnie warožych rot. Pad Rejmsam uziaty 50 pałonnych.

Učora źbity 23 warožyje samaloty i 3 prywiaznyje latučyje šary. Kapitan Bertold dajšoŭ swaje 35-aje pabiedy.

Kala wajny.

WENA (W.T.B.). 18 *Uradowa*. Bitwa pad Wenecyjej trywaje dalej. Armija Wurma šmat dzie pasunułasia ŭpierod. Jaje pałudziennaje kryło ŭ upornych bitwach dajšło da kanałi Posseba. U wakolicach Montello my pašyryli swaje zdabyčy. Naabapał Brenty worahi darema wiali kontrataki proci našych nowych pazycyj. Hetak sama byli daremny i ciažkije anhlickije šturmy na poŭdni ad Asjago. Čysło pałonnych uzrasło da 30.000 a zdabytych harmat—bolš za 120. Dabyča minamiotami, kulamiotami, wajennymi materyałami i inš. jašče nie abličena.

WIENA 19.VI. *Uradowa*. Pałudziennaje kryło armii Borewiča idzie ŭpierod. Kanał Fossetta piarejdzien u niekalkich punktach. U adnym miescy ŭziaty pałonnyje s samych raznarodnych čaściej, pieramiešanych miž saboj. Wielmi wostryje warožyje ataki naabapał čyhunki Oderza-Trewizo złomleny s ciažkimi stratami našym ahniom i ŭ štykawoj bitwie. Dywizyi erc-hercoga Jozefa prarwali pry Sowilla niekalki italjanskich linij. Čysło pałonnych usio uzrastaje. Miž Pjawe i Brentaj, na pałudziennym zachodzi ad Asjago, worahi wiali wostryje šturmy proci zdabytych nami 15-ha pazycyj. Nia hledziačy na ciažkije straty, worahi nidzie nia mieli ŭdačy. Na Dasso Alto italjancy tak sama darema šturmawali.

BERLIN. Aŭstryjackaje nastupleńnie na italjanskim fronci, niezaležnie ad swaich prostych zadač, maje jašče i pabočnyje: nie dać uzmacawać francuski front italjanskimi siłami. I heta zadača ŭžo spoŭniena. Italjanski hłaŭnakamandujučyj Diac peŭnie ŭžo horka škaduje, što na prośbu Foša zhodziŭsia i pasłaŭ užo 5 korpusaŭ na zachodni front. Aŭstryjackaje nastupleńnie mieło ŭžo surjoznuju taktyčnuju ŭdaču. Plany aŭstryjackaje hłaŭnaje kamandy nia hledziačy na heta, tak dobra ukrywajucca, što niet wiedama, ci jana spynila nastupleńnie, ci manicca dalej wiaści jaho.

BERLIN. Na francuskim fronci pieršy raz udałosia ustanawić bytnaść italjanskich wojsk. Pałonnyje kažuć, što ŭ zaciahiwańni wajny winawato tolki uporstwa francuzaŭ, anhličan i amerykancaŭ. Ciapier Italija abiarnułasia ŭ niawolnicu Francyi i Anhlii.

BERN. U Francyi zyšli na bierah pieršyje družyny čyrwonaskurnych indyjan, katoryje buduć bicca ŭ radach amerykanskich wojsk.

BAZEL. Bolš za $1^1/_2$ miljona žycharaŭ Paryža pawinny pakinuć swajo miesta. Forty Paryža śpiešna adbudoŭwajucca. Wajennyje fabryki, muzei, banki i archiwy wyježdžajuć u prawincyju. Niekatoryje ŭrady hetak sama wyježdžajuć. Wajenny kamitet abarony Paryža prasiŭ urad zrabić spis usich mužčyn ad 35 da 58 hadoŭ.

PARYŽ. (Hawas). Hienerał Epere naznačen zamiest hienerała Gijom za hłaŭnakamandujučaha ŭ Makiedonii.

LONDON (*Uradowa*). Ad 2 da 15 červienia anhlickije straty dajšli 115.768 duš, u tym liku 5.330 aficeraŭ.

BERLIN (W.T.B.). U pojasie błokady ŭ Siarodziemnym mory našy padwodnyje łodki zatapili 6 parachodaŭ i 4 parušniki razam jomkaściu 24,500 tonn.

LONDON (*Uradowa*). Admirałciestwa nakazywaje:

Pamočny krejser „Patria“ zatoplen 13.VI. niamieckaj padwodnaj łodkaj.

LONDON. «Daily Mail» piše: Suświetnaje značeńnie wajennaha pažaru, abchapiŭšaha Europu, adznačywajecca u prykazie amerykanskaha ŭradu nie aświetlać wulic Nju-Jorku s pryčyny niebaspieki nalotaŭ s pawietra. Hetaje miesta, katoraje ŭ načy aświetlałosia hetak ščodra, jak nijakaje inšaje miesta na świeci, choć jano znachodzicca ŭ 3,000 anhlickich mil ad zachodniaha frontu, prymušeno ciapier pa prykładu Paryža i Londona žyć u načy ŭ pociemkach. Nju-Jork u ciemnacie—heta symwał taho, što suświetnaja wajna dajšła swajho najwyšejšaha raźwićcia.

ABWIESTKI.

Drukowana u drukarni M. ...ucata. Wydawiectwo «Homan». Redaktar Jazep Saławiej.